

ΤΜΗΜΑ 1: Αναγνωριστικός κωδικός ουσίας/μείγματος και εταιρείας/επιχείρησης

1.1. Αναγνωριστικός κωδικός προϊόντος

Όνομασία προϊόντος Canon Ink Tank PFI-300< CO >

Κωδικός(οί) προϊόντος 4201C

1.2. Συναφείς προσδιοριζόμενες χρήσεις της ουσίας ή του μείγματος και αντενδεικνυόμενες χρήσεις

Χρήση Μελάνη για εκτυπωτή ψεκασμού μελάνης

1.3. Στοιχεία του προμηθευτή του δελτίου δεδομένων ασφαλείας

Προμηθευτής

Εισαγωγέας
 Canon Europa N.V.
 Bovenkerkerweg 59, 1185XB Amstelveen, The Netherlands
 +31 20 5458545, +31 20 5458222
 www.canon-europe.com, ceu-Reach@canon-europe.com

Κατασκευαστής

Canon Inc.
 30-2, Shimomaruko 3-Chome, Ohta-ku, Tokyo 146-8501, Japan

1.4. Αριθμός τηλεφώνου επείγουσας ανάγκης

Αυστρία	+43 (0) 1 406 43 43	Βέλγιο	+32 (0) 70 245 245
Βουλγαρία	+359 2 9154 233	Κροατία	+385 (0)1-23-48-342
Κύπρος	1401	Τσεχική Δημοκρατία	+420 224919293
Δανία	+45 82 12 12 12 ^[*1]	Εσθονία	16662
Φινλανδία	+358 (0)9 471977	Γαλλία	+33 (0)1 45 42 59 59
Ελλάδα	+30 210 7793777	Ουγγαρία	+36 80 20 11 99
Ιρλανδία	353 (1) 809-2166/-2566	Ιταλία	+39 (0)55 7947819
Λετονία	+371 67042473	Λιθουανία	+370 (85) 2362052
Λουξεμβούργο	(+352) 8002 5500	Μάλτα	21224071
Ολλανδία	+31 (0)30-2748888 ^[*2]	Πολωνία	42 25 38-421/-422/-406
Πορτογαλία	+351 800 250 250	Ρουμανία	+40 21 318 36 06
Σλοβακία	+421 2 5477 4166	Σλοβενία	112
Ισπανία	+34 91 562 04 20	Σουηδία	112 ^[*3]
Ηνωμένο Βασίλειο	+44 121 507 4123	Ισλανδία	112
Λιχτενστάιν	145	Νορβηγία	+47 22 59 13 00
Ελβετία	145		

*1 Kontakt Giftlinien på tlf.nr.: 82 12 12 12 (åbent 24 timer i døgnet). Se punkt 4 om førstehjælp.

*2 Only for the purpose of informing medical personnel in cases of acute intoxications.

*3 Ask for Poison Information

ΤΜΗΜΑ 2: Προσδιορισμός επικινδυνότητας

2.1. Ταξινόμηση της ουσίας ή του μείγματος

Ταξινόμηση σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008
 Δεν έχει ταξινομηθεί

2.2. Στοιχεία επισήμανσης

Επισήμανση σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008

Εικονογράμματα κινδύνου
Δεν απαιτείται

Προειδοποιητική λέξη
Δεν απαιτείται

Δηλώσεις επικινδυνότητας
Δεν απαιτείται

Δηλώσεις προφύλαξης
Δεν απαιτείται

Άλλες πληροφορίες
Περιέχει 1,2-βενζισοθειαζολ-3(2H)-όνη.
Μπορεί να προκαλέσει αλλεργική αντίδραση.
Περιέχει σε ποσοστό μικρότερο από 30% συστατικά με άγνωστο κίνδυνο για το υδάτινο περιβάλλον.

2.3. Άλλοι κίνδυνοι

Καμία

ΤΜΗΜΑ 3: Σύνθεση/πληροφορίες για τα συστατικά

3.2. Μείγματα

Χημική ονομασία	CAS-Αριθ	EK-Αριθ	Αριθμός καταχώρισης REACH	Ποσοστό κατά βάρος	Ταξινόμηση (Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1272/2008)	SCL, M-factor, ATE	Σημείωση για άλλους κινδύνους
Glycerin	56-81-5	200-289-5	Καμία	5 - 10	Καμία	Δεν διατίθενται δεδομένα	
Glycol	CBI	CBI	CBI	5 - 10	Καμία	Δεν διατίθενται δεδομένα	
Glycol	CBI	CBI	CBI	1 - 5	Eye Irrit. 2 (H319)	Δεν διατίθενται δεδομένα	
1,2-benzisothiazol-3(2H)-one	2634-33-5	220-120-9	Καμία	< 0.05	Acute Tox. 2 (H330) Acute Tox. 4 (H302) Skin Irrit. 2 (H315) Eye Dam. 1 (H318) Skin Sens. 1A (H317) Aquatic Acute 1 (H400) Aquatic Chronic 1 (H410)	inhalation: ATE = 0.21 mg/L (dusts or mists) oral: ATE = 450 mg/kg bw Skin Sens. 1A; H317: C ≥ 0,036 % M = 1 M = 1'	
Water	7732-18-5	231-791-2	Καμία	60 - 80	Καμία	Δεν διατίθενται δεδομένα	

Τα πλήρη κείμενα της Δήλωσης (-ων) επικινδυνότητας παρατίθενται στην ΤΜΗΜΑ 16

Σημείωση για άλλους κινδύνους : Οι ακόλουθες ουσίες επισημαίνονται με την ένδειξη (1), (2), (3) και/ή (4)

- (1) Ουσία για την οποία έχουν καθιερωθεί Όρια Επαγγελματικής Έκθεσης από την ΕΕ (βλέπε ΤΜΗΜΑ 8)
 - (2) Ουσία ABT ή αΑαB σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1907/2006
 - (3) Ουσία που περιλαμβάνεται στον Κατάλογο Υποψηφίων Ουσιών SVHC για Αδειοδότηση σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1907/2006
 - (4) Ουσία ενδοκρινικής διαταραχής υπό τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2017/2100 ή τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/605
- Σε περίπτωση που είναι απαραίτητο ένα δελτίο δεδομένων ασφαλείας σύμφωνα με το Άρθρο 31-3 του Κανονισμού (ΕΚ) με αριθ. 1907/2006, παρακαλούμε επικοινωνήστε μαζί μας.

ΤΜΗΜΑ 4: Μέτρα πρώτων βοηθειών

4.1. Περιγραφή των μέτρων πρώτων βοηθειών

Εισπνοή	Μεταφέρετε στον καθαρό αέρα. Επισκεφθείτε γιατρό αμέσως αν παρουσιαστούν συμπτώματα.
Κατάποση	Ξεπλύνετε το στόμα. Πιείτε 1 ή 2 ποτήρια νερό. Επισκεφθείτε γιατρό αμέσως αν παρουσιαστούν συμπτώματα.
Επαφή με το δέρμα	Πλύνετε αμέσως με σαπούνι και άφθονο νερό. Επισκεφθείτε γιατρό αμέσως αν παρουσιαστούν συμπτώματα.
Επαφή με τα μάτια	Ξεπλύνετε με πολύ νερό. Επισκεφθείτε γιατρό αμέσως αν παρουσιαστούν συμπτώματα.

4.2. Σημαντικότερα συμπτώματα και επιδράσεις, άμεσες ή μεταγενέστερες

Εισπνοή	Καμία υπό κανονική χρήση. Τα συμπτώματα της υπερέκθεσης είναι ζάλη, πονοκέφαλος, κούραση, ναυτία, απώλεια αισθήσεων, διακοπή αναπνοής.
Κατάποση	Καμία υπό κανονική χρήση. Η κατάποση μπορεί να προκαλέσει γαστρεντερικό ερεθισμό, ναυτία, έμετο και διάρροια.
Επαφή με το δέρμα	Καμία υπό κανονική χρήση.
Επαφή με τα μάτια	Καμία υπό κανονική χρήση. Μπορεί να προκαλέσει ελαφρύ ερεθισμό.

4.3. Ένδειξη οιασδήποτε απαιτούμενης άμεσης ιατρικής φροντίδας και ειδικής θεραπείας

Καμία

ΤΜΗΜΑ 5: Μέτρα για την καταπολέμηση της πυρκαγιάς

5.1. Πυροσβεστικά μέσα

Κατάλληλα πυροσβεστικά μέσα

Χρησιμοποιείτε CO₂, νερό, ξηρό χημικό μέσο ή αφρό.

Ακατάλληλα πυροσβεστικά μέσα

Καμία

5.2. Ειδικοί κίνδυνοι που προκύπτουν από την ουσία ή το μείγμα

Ιδιαίτερος κίνδυνος

Καμία

Επικίνδυνα προϊόντα καύσης

Διοξείδιο του άνθρακα (CO₂), Μονοξείδιο του άνθρακα (CO)

5.3. Συστάσεις για τους πυροσβέστες

Ειδικός προστατευτικός εξοπλισμός για τους πυροσβέστες

Καμία

ΤΜΗΜΑ 6: Μέτρα για την αντιμετώπιση τυχαίας έκλυσης

6.1. Προσωπικές προφυλάξεις, προστατευτικός εξοπλισμός και διαδικασίες έκτακτης ανάγκης

Αποφεύγετε την επαφή με το δέρμα, τα μάτια και την ενδυμασία.

6.2. Περιβαλλοντικές προφυλάξεις

Να φυλάσσεται μακριά από πλωτές οδούς.

6.3. Μέθοδοι και υλικά για περιορισμό και καθαρισμό

Σκουπίστε με απορροφητικό υλικό (π.χ. ύφασμα, ποκάρι).

6.4. Παραπομπή σε άλλα τμήματα

Καμία

ΤΜΗΜΑ 7: Χειρισμός και αποθήκευση

7.1. Προφυλάξεις για ασφαλή χειρισμό

Αποφεύγετε την επαφή με το δέρμα, τα μάτια και την ενδυμασία. Καθαρίστε σχολαστικά τη μολυσμένη επιφάνεια. Χρησιμοποιείτε με επαρκή εξαερισμό.

7.2. Συνθήκες ασφαλούς φύλαξης, συμπεριλαμβανομένων τυχόν ασυμβίβαστων καταστάσεων

Διατηρείτε σε στεγνό, δροσερό και καλά αεριζόμενο μέρος. Μακριά από παιδιά. Φυλάξτε το μακριά από το απευθείας ηλιακό φως. Φυλάξτε το μακριά από πηγές θέρμανσης και ανάφλεξης.

7.3. Ειδική τελική χρήση ή χρήσεις

Μελάνη για εκτυπωτή ψεκασμού μελάνης. Εφοδιαστείτε με τις ειδικές οδηγίες πριν από τη χρήση.

ΤΜΗΜΑ 8: Έλεγχος της έκθεσης/ατομική προστασία

8.1. Παράμετροι ελέγχου

Όρια έκθεσης

Χημική ονομασία	ΕΥ ΟΕΛ	Αυστρία	Βέλγιο	Βουλγαρία	Κύπρος
Glycerin 56-81-5	Καμία	Καμία	TWA: 10 mg/m ³	Καμία	Καμία
Χημική ονομασία	Τσεχική Δημοκρατία	Δανία	Φινλανδία	Γαλλία	Γερμανία
Glycerin 56-81-5	TWA: 10 mg/m ³ Ceiling: 15 mg/m ³	Καμία	TWA: 20 mg/m ³	TWA: 10 mg/m ³	TRGS TWA: 200 mg/m ³ inhalable fraction DFG TWA: 200 mg/m ³ inhalable fraction Ceiling / Peak: 400 mg/m ³ inhalable fraction
Χημική ονομασία	Ελλάδα	Ουγγαρία	Ιρλανδία	Ιταλία	Ολλανδία
Glycerin 56-81-5	TWA: 10 mg/m ³	Καμία	Καμία	Καμία	Καμία
Χημική ονομασία	Πολωνία	Πορτογαλία	Ρουμανία	Σλοβακία	Ισπανία
Glycerin 56-81-5	TWA: 10 mg/m ³ inhalable fraction	TWA: 10 mg/m ³ mist	Καμία	TWA: 11 mg/m ³	TWA: 10 mg/m ³ mist
Χημική ονομασία	Σουηδία	Ηνωμένο Βασίλειο	Νορβηγία	Ελβετία	Τουρκία
Glycerin 56-81-5	Καμία	TWA: 10 mg/m ³ mist	Καμία	TWA: 50 mg/m ³ inhalable dust STEL: 100 mg/m ³ inhalable dust	Καμία

8.2. Έλεγχος έκθεσης

Κατάλληλοι μηχανικοί έλεγχοι Καμία γνωστή κάτω από κανονικές συνθήκες χρήσης.

Μέτρα ατομικής προστασίας, όπως ατομικός προστατευτικός εξοπλισμός

Προστασία των ματιών/του προσώπου	Δεν είναι απαραίτητο κατά τον προδιαγραφόμενο χειρισμό.
Προστασία του δέρματος	Δεν είναι απαραίτητο κατά τον προδιαγραφόμενο χειρισμό.
Προστασία των αναπνευστικών οδών	Δεν είναι απαραίτητο κατά τον προδιαγραφόμενο χειρισμό.
Θερμικοί κίνδυνοι	Δεν εφαρμόζεται

ΤΜΗΜΑ 9: Φυσικές και χημικές ιδιότητες

9.1. Στοιχεία για τις βασικές φυσικές και χημικές ιδιότητες

Φυσική κατάσταση	Υγρό
Χρώμα	Ημιδιαφανές λευκό
Οσμή	Ελαφριά οσμή
Σημείο τήξεως/σημείο πήξεως (°C)	Δεν διατίθενται δεδομένα
Σημείο ζέσεως ή αρχικό σημείο ζέσεως και περιοχή ζέσεως (°C)	Δεν διατίθενται δεδομένα
Ευφλεκτότητα	Καμία
Ανώτατο και κατώτατο όριο εκρηξιμότητας	Καμία
Σημείο ανάφλεξης (°C)	> 93.0°C (Κλειστό κύπελλο ταλιάτσου.)
Θερμοκρασία αυτοανάφλεξης (°C)	Καμία
Θερμοκρασία αποσύνθεσης (°C)	Δεν διατίθενται δεδομένα
pH	8 - 9
Κινηματικό ιξώδες (mm ² /s)	1 - 5
Διαλυτότητα	Νερό; αναμείξιμο
Συντελεστής κατανομής σε n-οκτανόλη/νερό (λογαριθμική τιμή)	Δεν εφαρμόζεται
Πίεση ατμών	Δεν διατίθενται δεδομένα
Πυκνότητα και/ή σχετική πυκνότητα	1.0 - 1.1
Σχετική πυκνότητα ατμών	Δεν διατίθενται δεδομένα
Χαρακτηριστικά σωματιδίων	Δεν εφαρμόζεται

9.2. Άλλες πληροφορίες

Δεν διατίθενται δεδομένα

ΤΜΗΜΑ 10: Σταθερότητα και αντιδραστικότητα

10.1. Αντιδραστικότητα

Καμία

10.2. Χημική σταθερότητα

Σταθερό

10.3. Πιθανότητα επικίνδυνων αντιδράσεων

Καμία

10.4. Συνθήκες προς αποφυγήν

Καμία

10.5. Μη συμβατά υλικά

Οξέα, Βάσεις, Οξειδωτικά μέσα, Αναγωγικά μέσα.

10.6. Επικίνδυνα προϊόντα αποσύνθεσης

Διοξείδιο του άνθρακα (CO₂), Μονοξείδιο του άνθρακα (CO), ή/και Αμμωνία.

ΤΜΗΜΑ 11: Τοξικολογικές πληροφορίες

11.1. Πληροφορίες για τις τάξεις κινδύνου, όπως ορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008

Οξεία τοξικότητα	Δεν διατίθενται δεδομένα
Διάβρωση/ερεθισμός του δέρματος	Μη ερεθιστικό (Κατευθυντήρια γραμμή του ΟΟΣΑ)
Σοβαρή οφθαλμική βλάβη/ερεθισμός των οφθαλμών	Ήπια ερεθιστικό (Κατευθυντήρια γραμμή του ΟΟΣΑ)
Ευαισθητοποίηση	Δεν ταξινομείται με βάση τα κριτήρια ταξινόμησης του GHS του ΟΗΕ (Κατευθυντήρια γραμμή του ΟΟΣΑ)
Μεταλλαξιγένεση των γεννητικών κυττάρων	Δοκιμασία Ames: Αρνητικό
Καρκινογένεση	Δεν διατίθενται δεδομένα
Τοξικότητα για την αναπαραγωγή	Δεν διατίθενται δεδομένα
Ειδική τοξικότητα στα όργανα-στόχους (STOT) - εφάπαξ έκθεση	Δεν διατίθενται δεδομένα
Ειδική τοξικότητα στα όργανα-στόχους (STOT) - επανειλημμένη έκθεση	Δεν διατίθενται δεδομένα
Κίνδυνος αναρρόφησης	Δεν διατίθενται δεδομένα

11.2. Πληροφορίες για άλλους τύπους επικινδυνότητας

Δεν διατίθενται δεδομένα

ΤΜΗΜΑ 12: Οικολογικές πληροφορίες

12.1. Τοξικότητα

Οικοτοξικές επιπτώσεις
Δεν διατίθενται δεδομένα

12.2. Ανθεκτικότητα και ικανότητα αποδόμησης

Δεν διατίθενται δεδομένα

12.3. Δυνατότητα βιοσυσσώρευσης

Δεν διατίθενται δεδομένα

12.4. Κινητικότητα στο έδαφος

Δεν διατίθενται δεδομένα

12.5. Αποτελέσματα της αξιολόγησης ABT και αΑαΒ

Το παρασκεύασμα αυτό δεν περιέχει ουσίες που να θεωρούνται ανθεκτικές, βιοσυσσωρευτικές ή τοξικές (ABT).
Το παρασκεύασμα αυτό δεν περιέχει ουσίες που θεωρούνται άκρως ανθεκτικές ή άκρως βιοσυσσωρευτικές (αΑαΒ).

12.6. Ιδιότητες ενδοκρινικής διαταραχής

Δεν διατίθενται δεδομένα

12.7. Άλλες αρνητικές επιπτώσεις

Δεν διατίθενται δεδομένα

ΤΜΗΜΑ 13: Στοιχεία σχετικά με τη διάθεση

13.1. Μέθοδοι διαχείρισης αποβλήτων

Η απόρριψη πρέπει να συμφωνεί με τους τοπικούς κανονισμούς.

ΤΜΗΜΑ 14: Πληροφορίες σχετικά με τη μεταφορά

14.1. Αριθμός ΟΗΕ ή αριθμός ταυτότητας Καμία

14.2. Οικεία ονομασία αποστολής ΟΗΕ Καμία

14.3. Τάξη/-εις κινδύνου κατά τη μεταφορά Καμία

14.4. Ομάδα συσκευασίας Καμία

14.5. Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι Δεν ταξινομείται ως επικίνδυνο για το περιβάλλον σύμφωνα με πρότυπων κανονισμών του ΟΗΕ και τους θαλάσσιους ρύπους σύμφωνα με τον κώδικα IMDG.

14.6. Ειδικές προφυλάξεις για τον χρήστη IATA: Δεν ρυθμίζεται νομοθετικά

14.7. Θαλάσσιες μεταφορές χύδην σύμφωνα με τις πράξεις του IMO Δεν εφαρμόζεται

ΤΜΗΜΑ 15: Στοιχεία νομοθετικού χαρακτήρα

15.1. Κανονισμοί/νομοθεσία σχετικά με την ασφάλεια, την υγεία και το περιβάλλον για την ουσία ή το μείγμα

(ΕΚ) αριθ. 1907/2006 Αδειοδότηση	Δεν ρυθμίζεται νομοθετικά
(ΕΚ) αριθ. 1907/2006 Περιορισμός	Αυτό το προϊόν περιέχει μικροσωματίδια ενός ή περισσότερων συνθετικών πολυμερών όπως ορίζονται στη καταχώρηση 78 του Παραρτήματος XVII του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006.
(ΕΕ) 2024/590	Δεν ρυθμίζεται νομοθετικά
(ΕΕ) 2019/1021	Δεν ρυθμίζεται νομοθετικά
(ΕΕ) αριθ. 649/2012	Δεν ρυθμίζεται νομοθετικά
Άλλες πληροφορίες	Καμία

15.2. Αξιολόγηση χημικής ασφάλειας

Καμία

ΤΜΗΜΑ 16: Άλλες πληροφορίες

Το πλήρες κείμενο των δηλώσεων Η βρίσκεται στα ΤΜΗΜΑ 2 και 3
H302 - Επιβλαβές σε περίπτωση κατάποσης
H315 - Προκαλεί ερεθισμό του δέρματος

H317 - Μπορεί να προκαλέσει αλλεργική δερματική αντίδραση
H318 - Προκαλεί σοβαρή οφθαλμική βλάβη
H319 - Προκαλεί σοβαρό οφθαλμικό ερεθισμό
H330 - Θανατηφόρο σε περίπτωση εισπνοής
H400 - Πολύ τοξικό για τους υδρόβιους οργανισμούς
H410 - Πολύ τοξικό για τους υδρόβιους οργανισμούς, με μακροχρόνιες επιπτώσεις

Τα δεδομένα στο ΤΜΗΜΑ 9, 11 και 12 του παρόντος SDS (Δελτίο Δεδομένων Ασφαλείας) βασίζονται στα αποτελέσματα των δοκιμών αυτού του προϊόντος ή σε εκτιμήσεις που βασίζονται στα δεδομένα παρόμοιου προϊόντος ή στα συστατικά αυτού του προϊόντος.

Βασικές βιβλιογραφικές αναφορές και πηγές δεδομένων

- World Health Organization International Agency for Research on Cancer, IARC Monographs on the Evaluation on the Carcinogenic Risk of Chemicals to Humans
- ΕΕ κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1907/2006, (ΕΕ) 2020/878, (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, (ΕΕ) 2024/590, (ΕΕ) 2019/1021, (ΕΕ) αριθ. 649/2012

Λέξεις κλειδιά ή λεζάντες για τις συντομογραφίες και τα ακρώνυμα που χρησιμοποιούνται στο δελτίο δεδομένων ασφαλείας

- SCL: Specific Concentration Limit
- M-factor: Multiplication factor
- ATE: Acute Toxicity Estimate
- PBT: Persistent, Bioaccumulative and Toxic
- vPvB: very Persistent and very Bioaccumulative
- SVHC: Substances of Very High Concern
- EU OEL: Occupational exposure limits at Union level under Directive 2004/37/EC, 98/24/EC, 91/322/EEC, 2000/39/EC, 2006/15/EC, 2009/161/EU, (EU) 2017/164 and (EU) 2019/1831.
- TWA: Time Weighted Average
- STEL: Short Term Exposure Limit
- GHS: Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals
- IARC: International Agency for Research on Cancer
- IATA: International Air Transport Association
- CBI: Confidential Business Information

Ημερομηνία έκδοσης : 18-Νοε-2019

Ημερομηνία Αναθεώρησης : 27-Ιουν-2025

Σημείωση αναθεώρησης Πλήρως αναθεωρημένο

Αποποίηση ευθυνών

Οι πληροφορίες που παρέχονται στο παρόν Δελτίο Δεδομένων Ασφάλειας είναι σωστές κατά την πεποίθησή μας και εξ όσων είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε και έχουμε πληροφορηθεί κατά την ημερομηνία της δημοσίευσης του παρόντος. Οι πληροφορίες που παρέχονται εξυπηρετούν μόνο ως καθοδηγητικές γραμμές για τον ασφαλή χειρισμό, χρήση, επεξεργασία, αποθήκευση, μεταφορά, διάθεση και κυκλοφορία και δεν θα πρέπει να θεωρηθούν εγγύηση ή προδιαγραφές ποιότητας. Οι πληροφορίες αφορούν μόνο το συγκεκριμένο υλικό και δεν ισχύουν για τα υλικά εκείνα που χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με άλλα υλικά ή σε άλλες διαδικασίες, εκτός εάν διευκρινίζεται στο κείμενο.